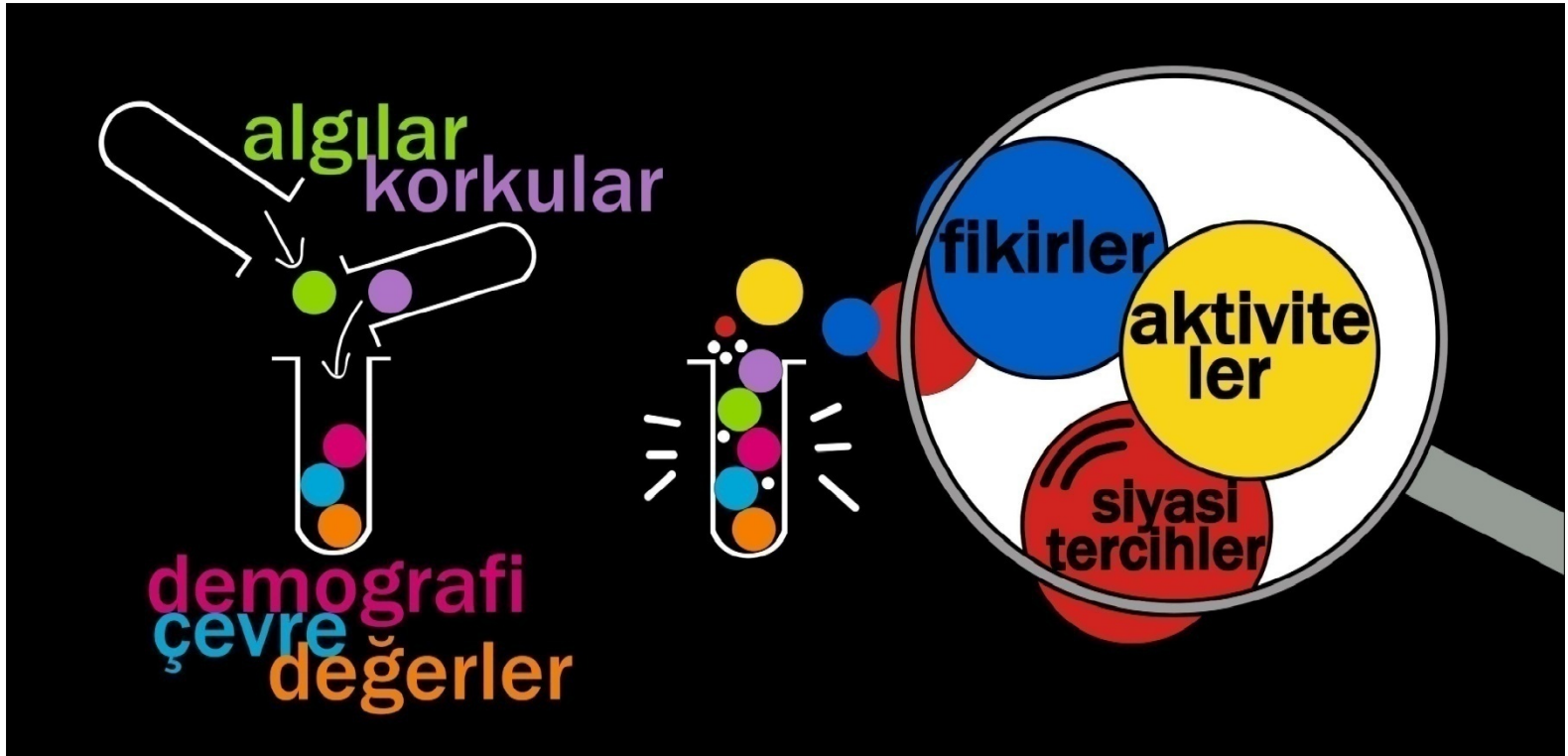

BİZ KİMİZ?

“Biz Kimiz? Hayat Tarzları Araőtırması” 5-6 Nisan 2008 tarihinde Hürriyet gazetesi için yapılmıőtır. Bu sunuő 20.02.2009 tarihinde Hürriyet gazetesinin dūzenlediėi toplantıda sunulan araőtırmanın bulgularından bir özettir.

Hayat Tarzları Araştırması

5-6 Nisan 2008

Yeni Türkiye'yi Anlamak

Kısa vadede seğimi anlama ihtiyacından, uzun vadede Türkiye'yi anlama ihtiyacına

Örneklem

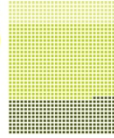
41
il

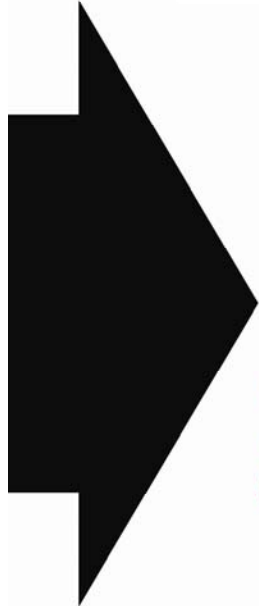
328
ilçe

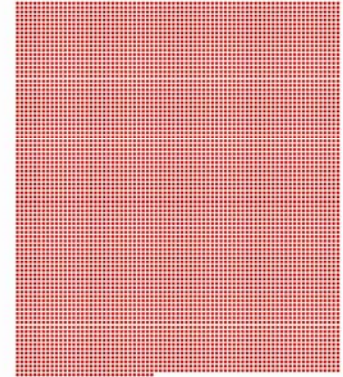
1116
mahalle,
köy

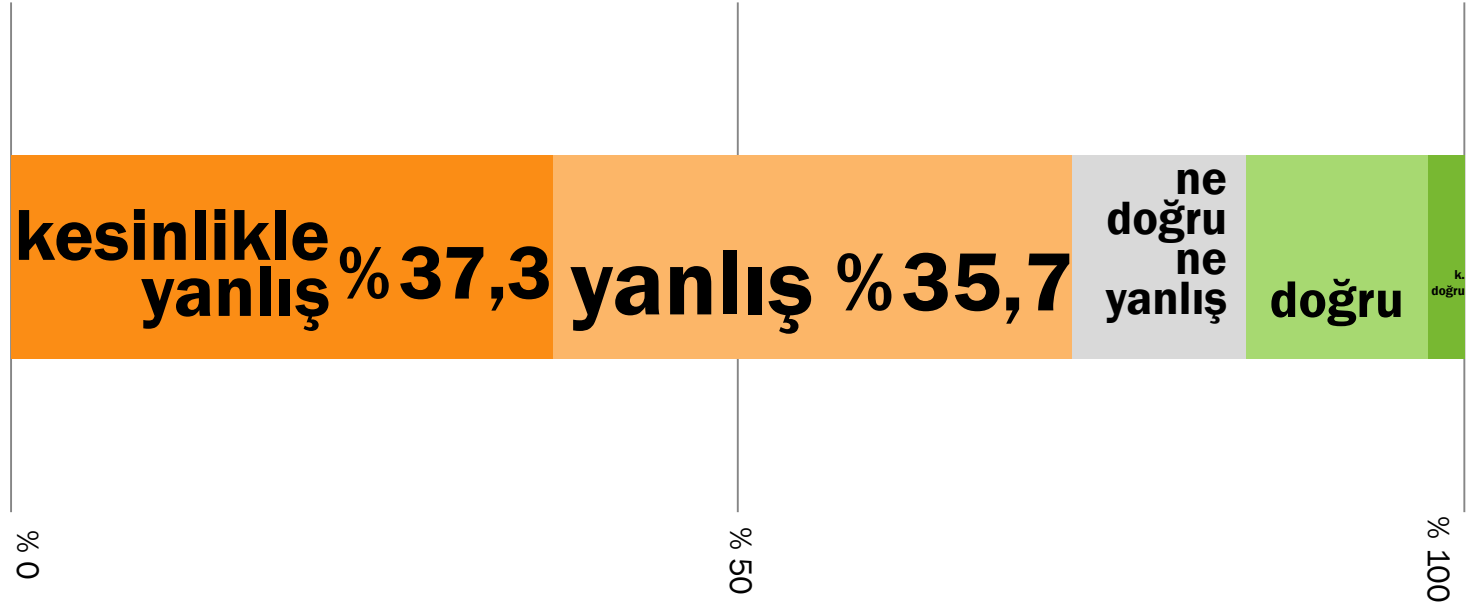
188
kaymakamlik
634
kent
294
KIR

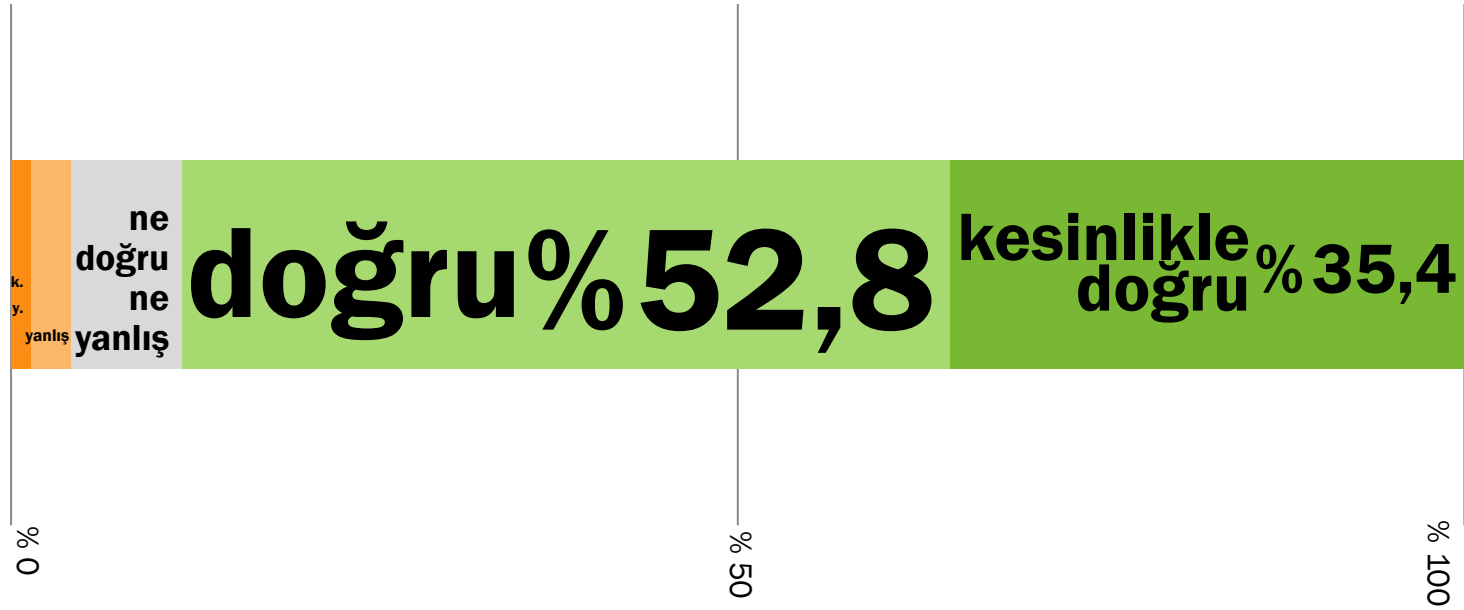
6482
görüşme

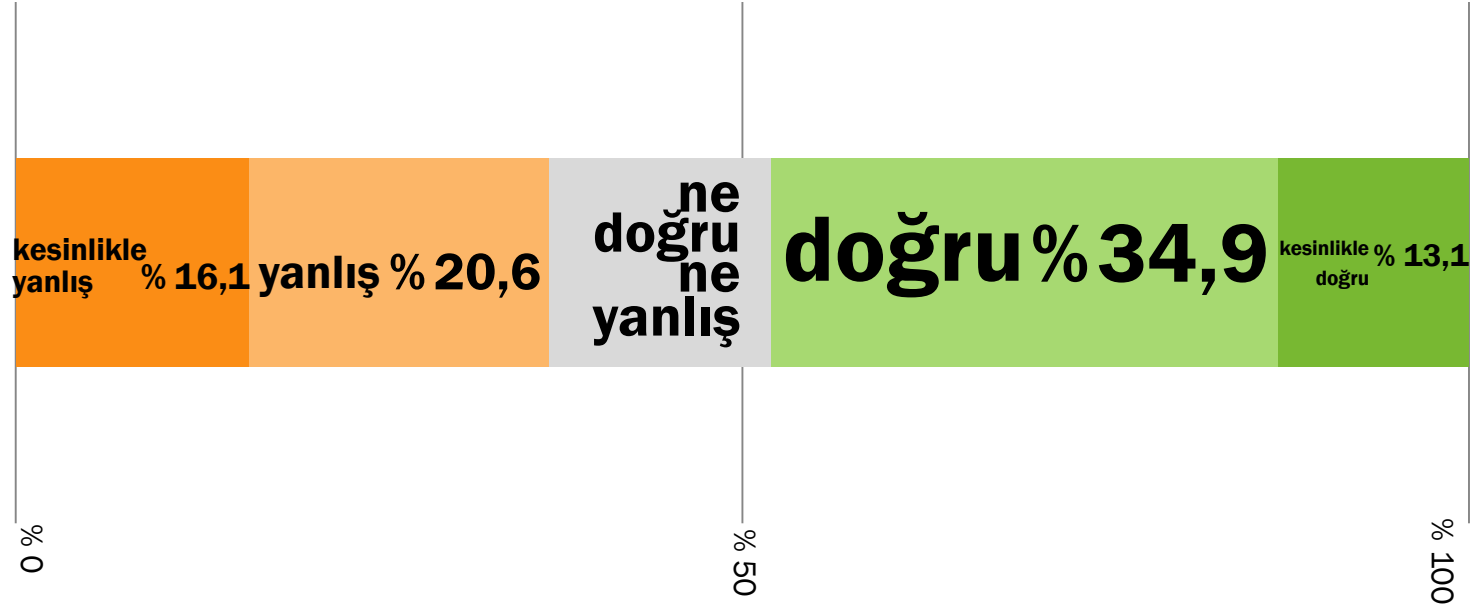
“Yabancılar ülkemizde toprak ve gayrimenkul satın alabilmeli.”

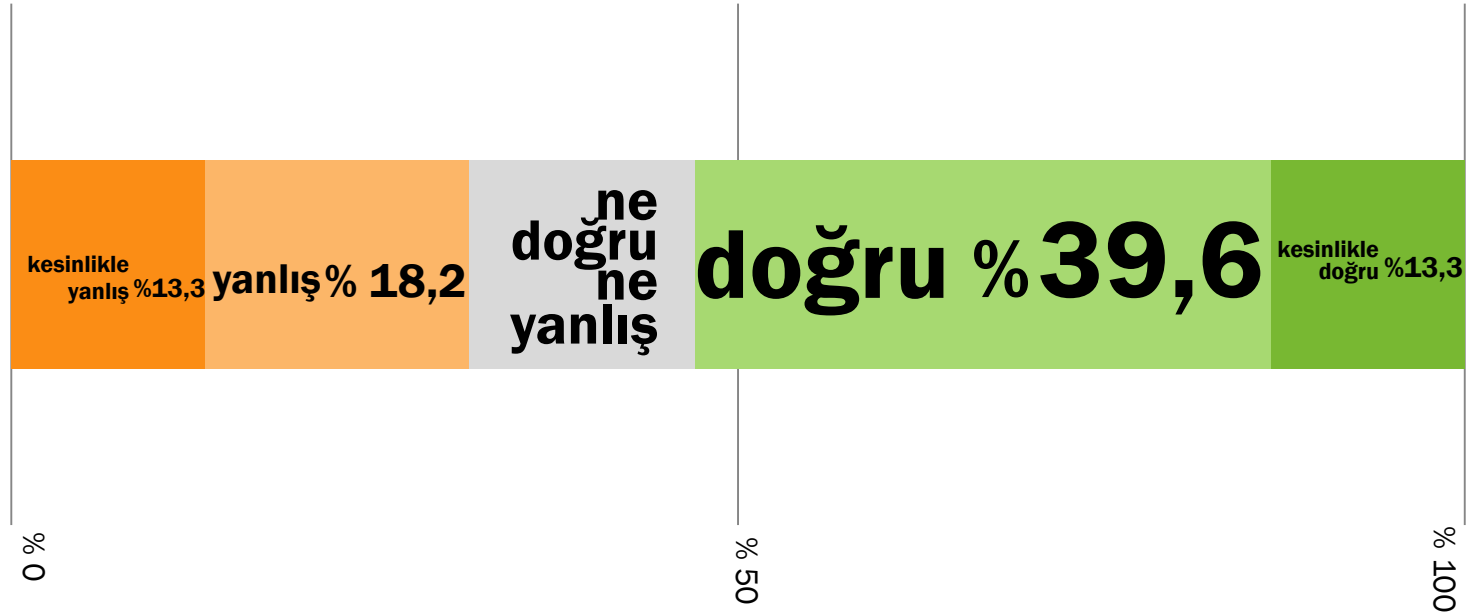
“Her durum ve Şartta ũlke demokrasiyle yönetilmeli”

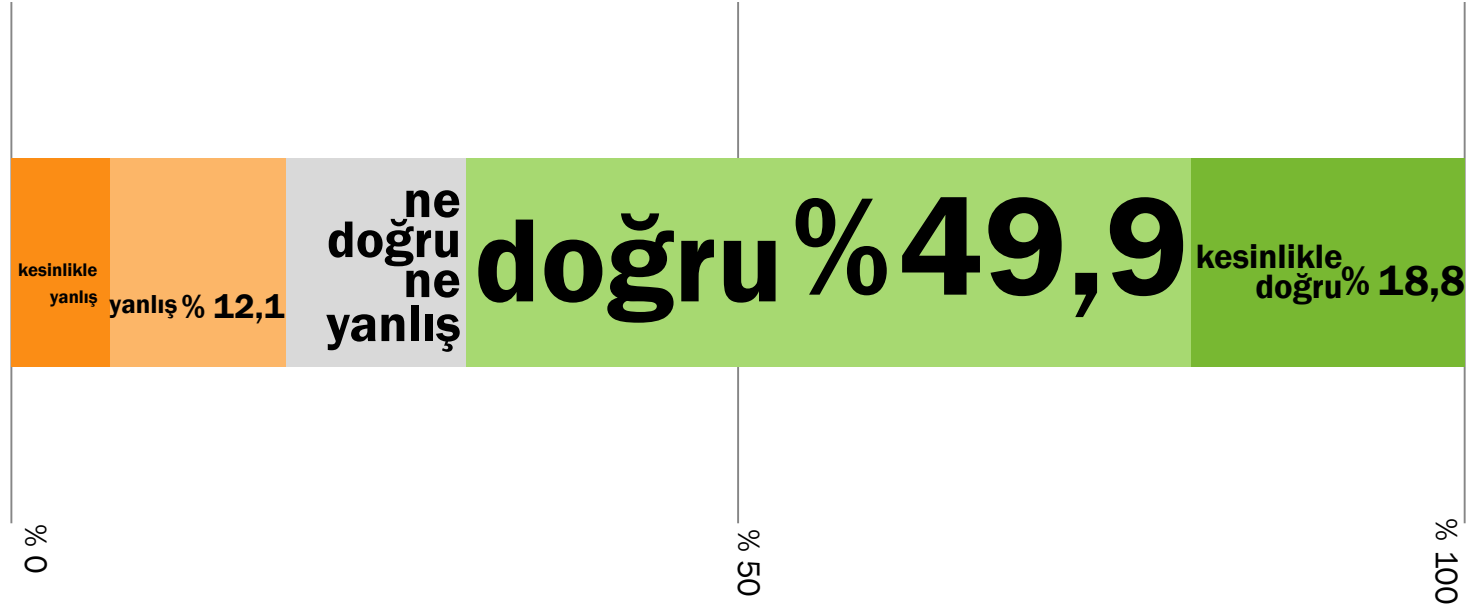
“Gerektiğinde asker, yönetimi ele almalıdır.”

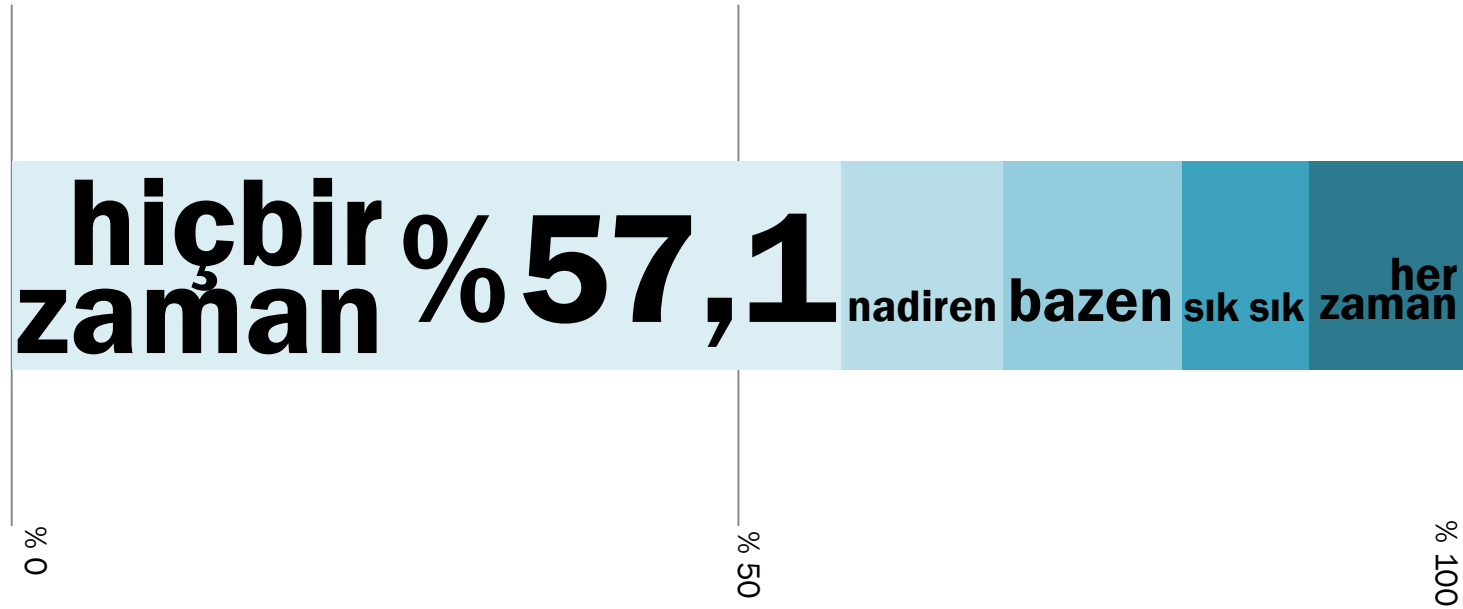
“Hakim, savcı, öğretmen, polis vs. olarak çalışan kadınlar başlarını örtebilir.”

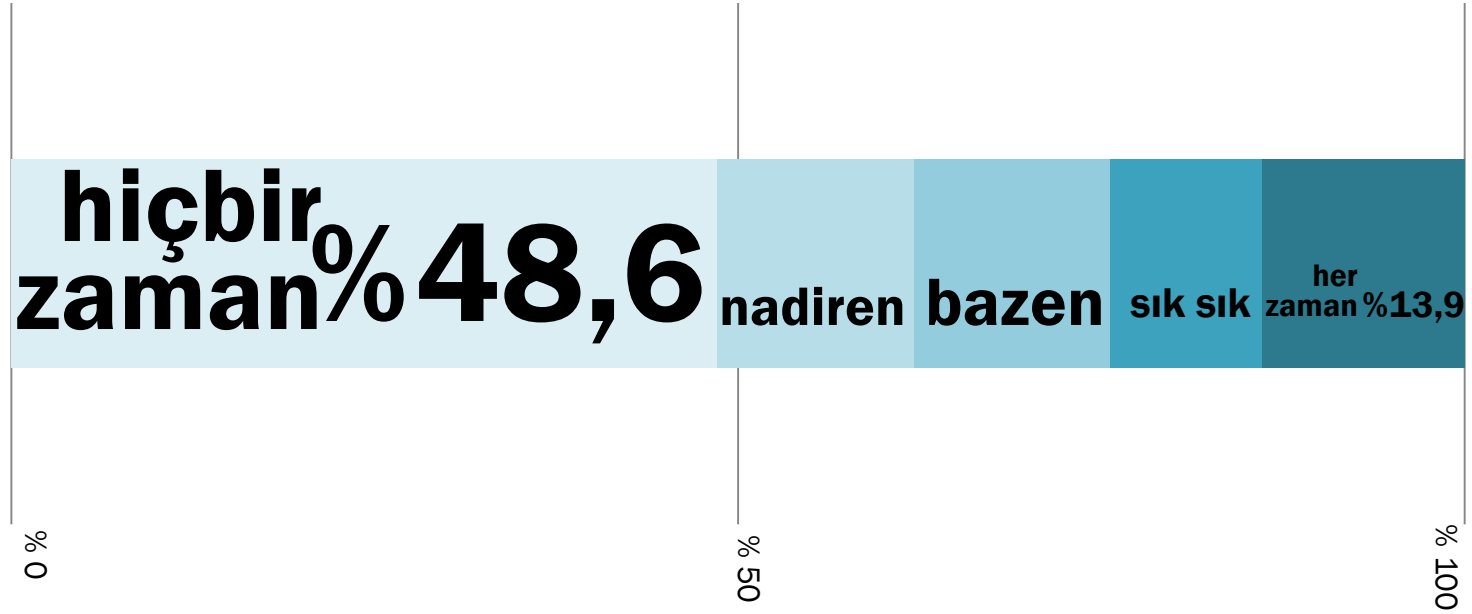
“Kadın çalışmak için eŐinden izin almalıdır.”

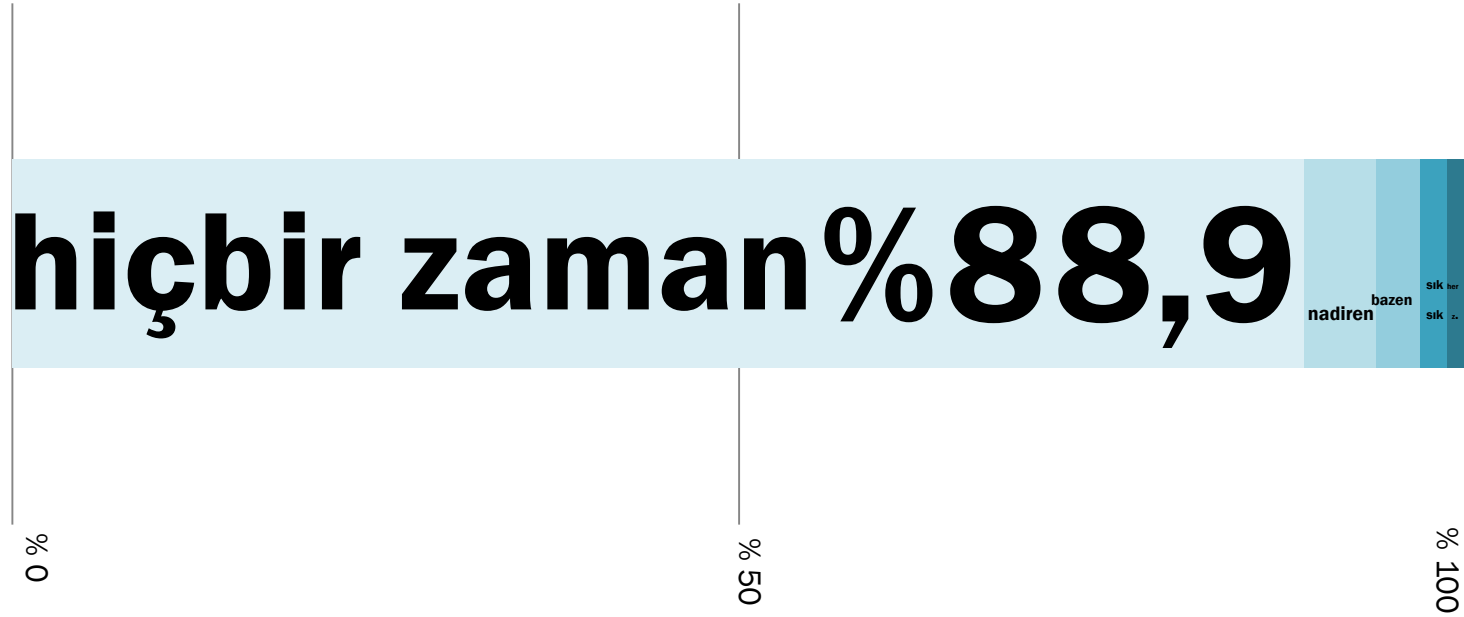
“Bu evde yaŐayan kadınlar kolsuz bluz giyip dıŐarı çıkar.”

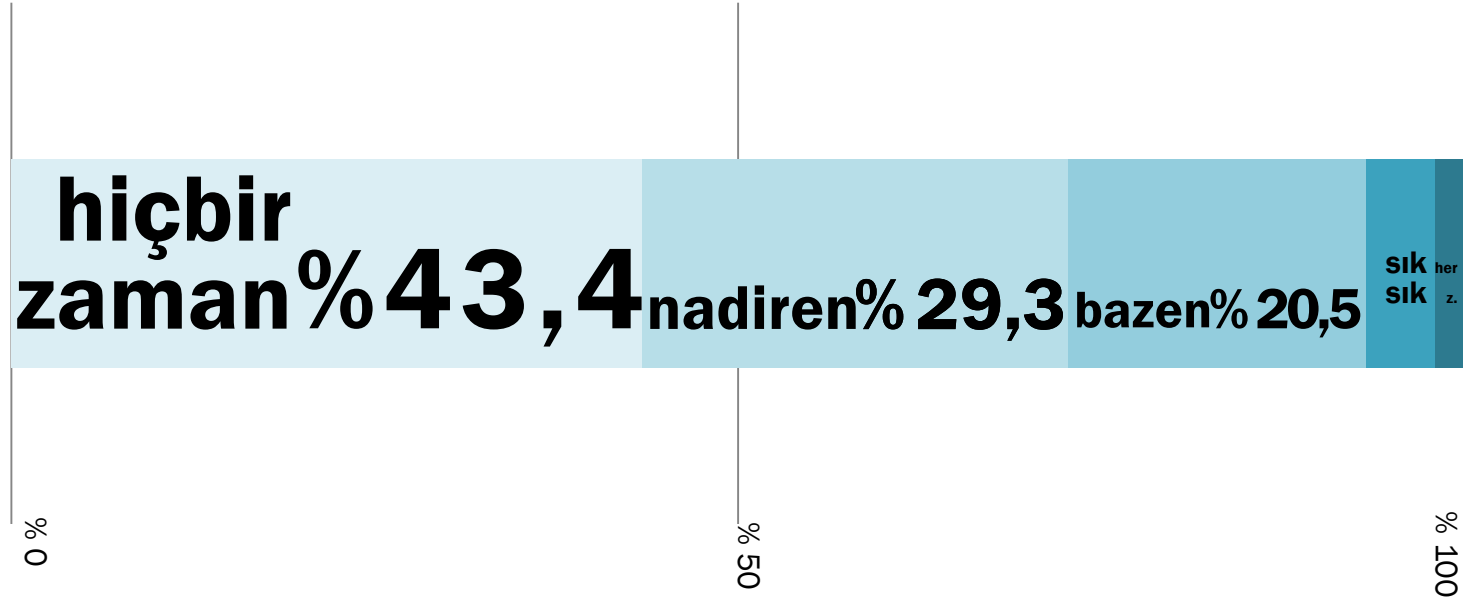
“Yılbaőında kutlama yaparız.”

“Tatilde yurtdiŐına giderim.”

“Piyasaya çıkan yeni teknolojik ürünleri hemen satın alırım.”

Son üç ayda kaç kitap okudunuz?

Araştırmanın Amacı

- Bildiğimizi sandığımız T¼rkiye ile gerçek T¼rkiye aynı mı?
- Ülkemizi, toplumumuzu tanıyor muyuz?

Genel Çerçeve

- Bugün, 20 yıl önceye göre ve hatta 10 yıl önceye göre başka bir Türkiye ve toplumu konuştuğumuz açıktır. Toplumun davranış biçimleri, düşünme biçimleri, talepleri farklılaşmaktadır. Değişen gündelik hayatın ritmini, değişen Türkiye insanını tek bir kelimeyle, aktörle, boyutla, nedenle tanımlama çabası ülkenin ve toplumun geldiğı karmaşıklığı ve değişimi açıklamamaktadır.
- Değişen çevresel olguların toplumun kültürel dinamiklerine ve bireyin günlük yaşam ve tüketimine yansımalarını analiz etmek gerekiyor. Yapılan araştırmalar çevresel dinamiklerdeki hızlı değişimin kültürel dinamiklerde (değerler, gelenekler, inançlar) aynı hızda bir dönüşümü getirmediğini gösteriyor.

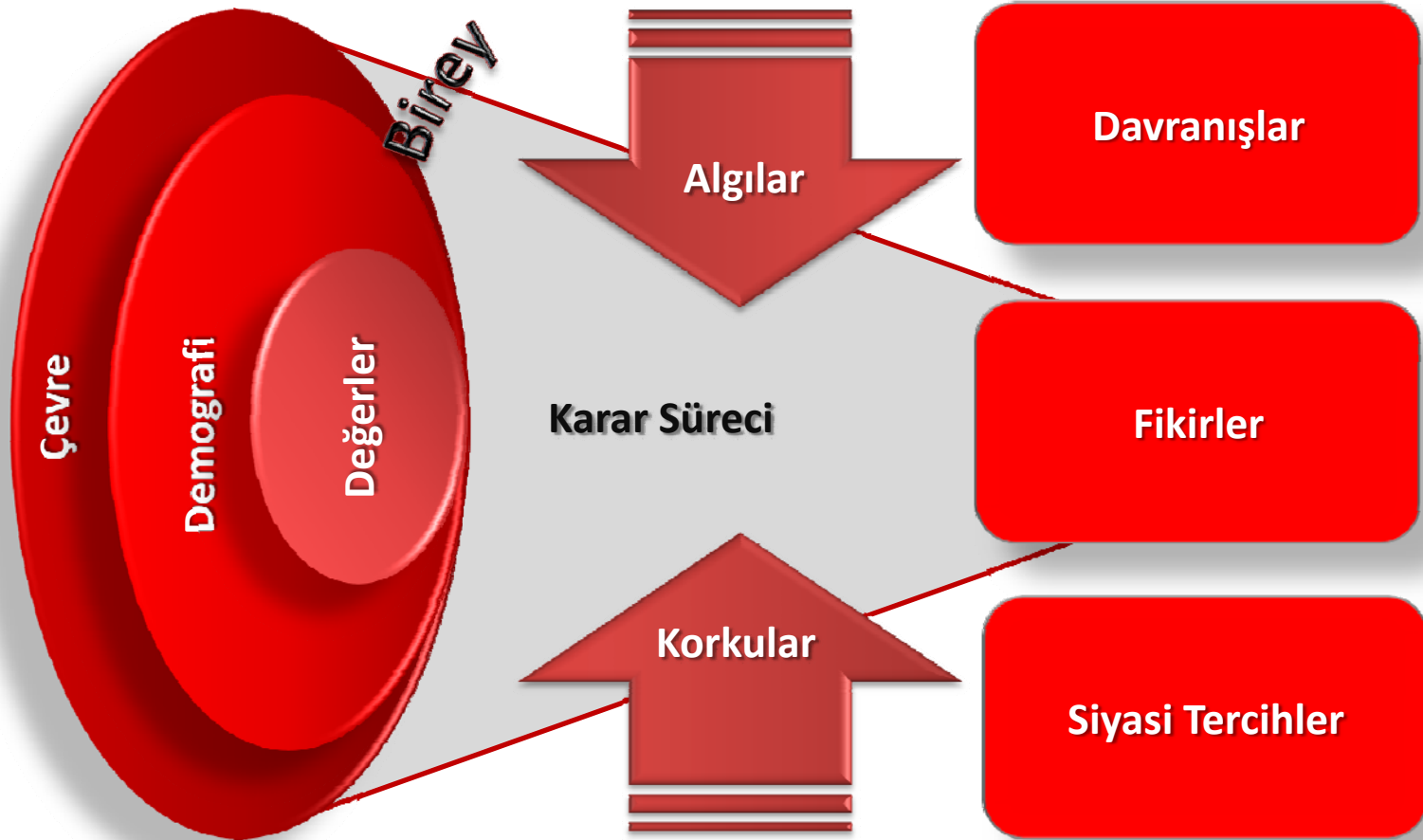
Genel Çerçeve

- Kültürel olgular, toplumun her türlü alanına nüfuz etmiş olduğu için değişime doğal olarak dirençli. Ancak geleceği okurken bu dirençten yola çıkarak toplumu değişmeyen bir veri olarak tanımlamak büyük hata olur. Zira bireylerin değerleri, inançları, gelenekleri değişmese de gündelik hayatın hızlı ritmine ve değişen dünyaya ayak uydurmak için günlük yaşam pratiklerini sürekli deđiőtirmek zorunda kalıyorlar. Önemli olan, hızla değişen yaşam tarzlarıyla yavaş dönüően kültürel olguların arasında oluşan sürtünmenin, çarkın yönünü nereye döndüreceğinin öngörülmesidir. Zira bir yandan yaşam biçimlerindeki hızlı değişim insanları korkuttuğu için var olan kültürel olgulara daha fazla sığınarak muhafazakârlaşıyor ve doğal dönüşümü de yavaşlatıyorlar. Diğer yandan yaşam biçimlerindeki değişime modernleşerek ayak uyduruyorlar ve kültürel dönüşümü hızlandırıyorlar. Ya da değişmeyen kültürel olgular ve değişen yaşam biçimlerini kendilerine göre ve içgüdüsel olarak sentezliyorlar".

Genel Çerçeve

- Paradoksal görünen bu halin, belki de Őu anda ülkenin yaşadığı kalkınma-modernleşme-küreselleşme-demokratikleşme gibi dört boyutlu değişmeye yerel tepki olduğu da söylenebilir.
- Bu nedenle, toplumdaki yeni yaşam tarzları ve tercihleri, alışkanlıkları üzerinden kümelenmeleri ortaya çıkarmak ve bu kümelenmelerin siyasi fikirlerini, tercihlerini, beklentilerini anlamaya çalışmak daha doğru bir başlangıç noktası olacaktır. Bu bilgi daha geniş bir perspektif sağlayacaktır.
- Beklentiler, umutlar, korkular ve bunlara bağlı davranış biçimleri ancak bu perspektif edinildikten sonra daha iyi anlaşılabilir. Bu anlayış da pro-aktif bir bakış açısıyla "geleceği makro bir çerçeveden öngörerek" geleceğe Őimdiden hazır olma fırsatı sunacaktır.

Araştırmanın Modeli

Soru Grupları

demografi

temel demografi / i evre / geçim /
köken / inanç / sahiplik

algı, korku ve beklentiler

siyasi tercih ve katılım

değerler

bireysel – oğulcu muhafazakâr – yenilikçi
otoriter – demokrat laik - antilaik
yerel – küresel tutucu - zgrlki

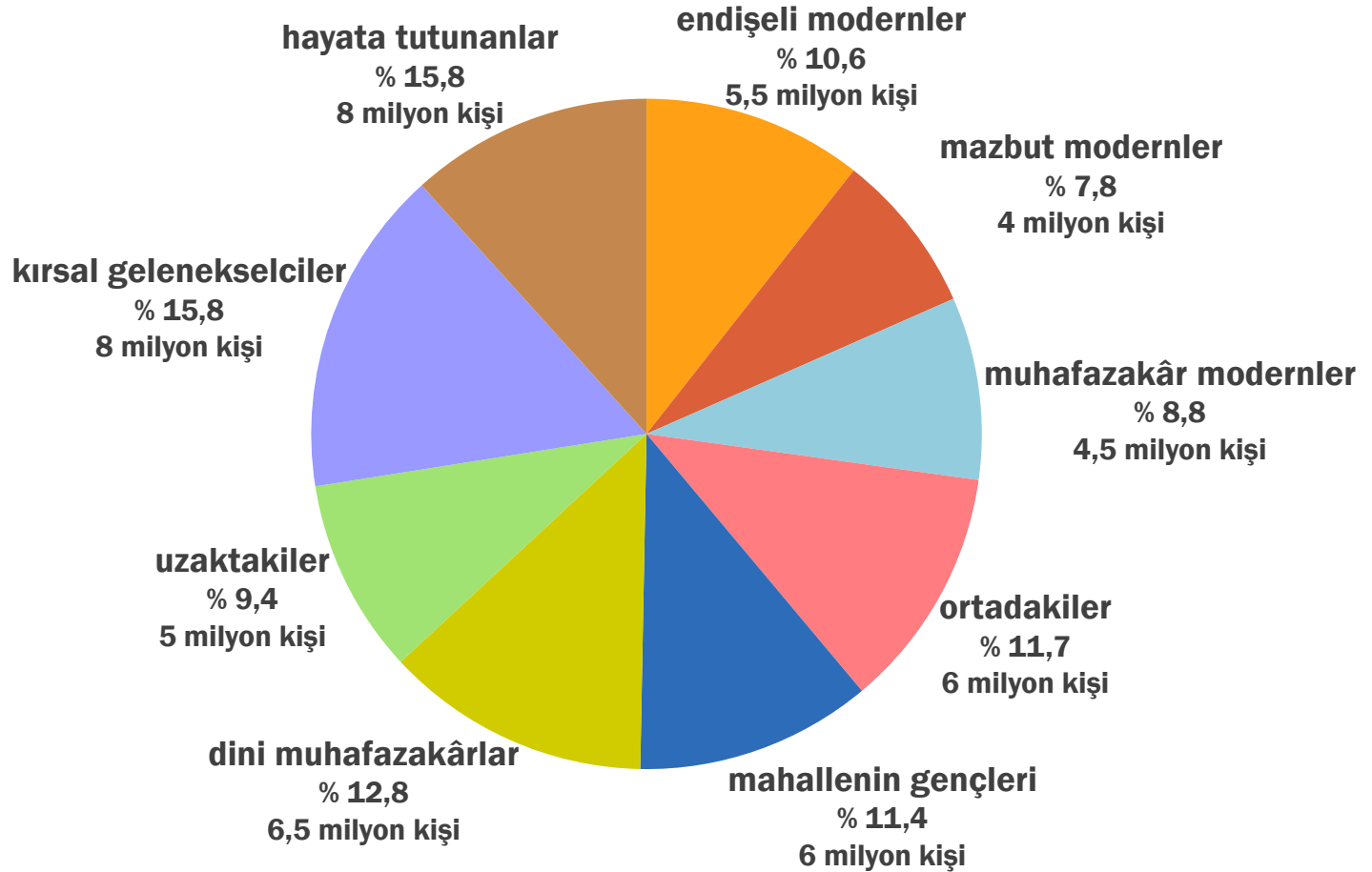
gündelik hayat

alıŐveriŐ / giyim / banka ve tasarruf / medya
/ ibadet / ev içi roller / eğlence ve tatil /
sosyal yaşam / ilgi alanları

Kümeleme Analizi

- İstatistiksel bir analiz yöntemidir.
- Kümeleri, toplumun içinden çıkan verilere dayanarak oluşturur.
- Sorulan bütün sorular analizde kullanıldı.
- Analizimiz sonucunda 9 hayat tarzı kümesi ortaya çıktı.
- Kümelere verilen isimler KONDA tarafından açıklama kolaylığı için verilmiştir.

Hayat Tarzı Kümeleri

Endişeli Modernler % 10,6

Yaklaşık 5,1 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl

endişeli modernler 13,5 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL

endişeli modernler 2203 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30

endişeli modernler % 68,9

İnternete girenler

Türkiye % 28,4

endişeli modernler % 79,4

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,3

endişeli modernler % 93,3

Başını örtenler

Türkiye % 71,2

endişeli modernler % 2,1

özel sektör çalışanlarının

% 44'ü

devlet memurlarının

% 32'si

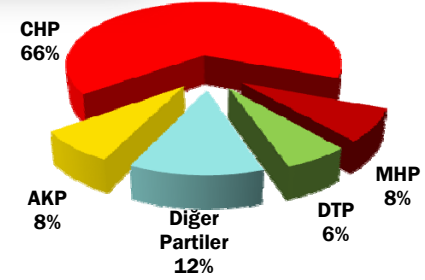
serbest meslek sahiplerinin

% 36'sı

% 77'si metropollerde yaşıyor

% 72'si apartmanlarda yaşıyor

Hakim, savcı, polis, öğretmen başını örtebilmeli!

e.m. kesinlikle yanlış

yanlış

tr

Türkiye'de şeriat gelmesinden korkuyorum

e.m.

doğru

kesinlikle doğru

tr

Mazbut Modernler % 7,8

Yaklaşık 4 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl
mazbut modernler 7,8 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL
mazbut modernler 882 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30,2
mazbut modernler % 25,4

İnternete girenler

Türkiye % 28,4
mazbut modernler % 14,0

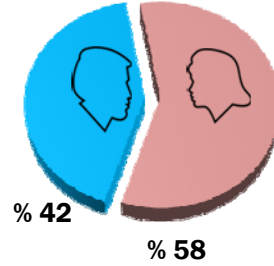
Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,3
mazbut modernler % 70,4

Başını örtenler

Türkiye % 71,2
mazbut modernler % 25,9

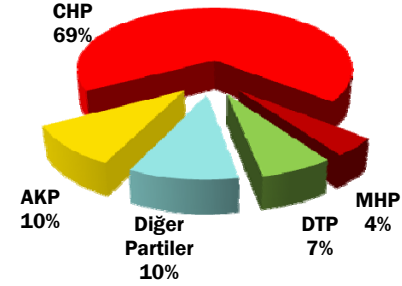
Alevilerin

% 58'i

Araba sahipliğinde en düşük küme

Türkiye % 43,5

mazbut modernler % 23,3

Hakim, savcı, polis, öğretmen başını örtebilmeli!

Türkiye'de genel hayat şartları son 5 yılda iyiye gitti.

Muhafazakâr Modernler % 8,8

Yaklaşık 4,5 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye **7,2 yıl**
muhafazakâr modernler **11,3 yıl**

Ortalama hane geliri

Türkiye **1125 TL**
muhafazakâr modernler **1907 TL**

Kitap okuyanlar

Türkiye **% 30,2**
muhafazakâr modernler **% 46,1**

İnternete girenler

Türkiye **% 28,4**
muhafazakâr modernler **% 57,3**

Gazete okuyanlar

Türkiye **% 63,3**
muhafazakâr modernler **% 88,6**

Başını örtenler

Türkiye **% 71,2**
muhafazakâr modernler **% 63,3**

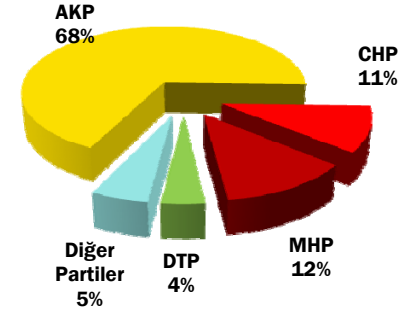

En yüksek siyasi parti üyeliği

Türkiye **%15,3**

muhafazakâr modernler **%22,8**

En fazla gayrimenkul yatırımı yapan küme

Hakim, savcı, polis, öğretmen başını örtebilmeli!

Bir erkekle kadının beraber yaşamaları için dini nikah şarttır!

Ortakiler % 11,7

Yaklaşık 6 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl

ortadakiler 8,9 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL

ortadakiler 1137 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 25,5

ortadakiler % 14,6

İnternete girenler

Türkiye % 28,4

ortadakiler % 25,8

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,3

ortadakiler % 83,9

Başını örtenler

Türkiye % 71,2

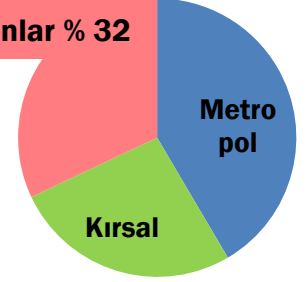
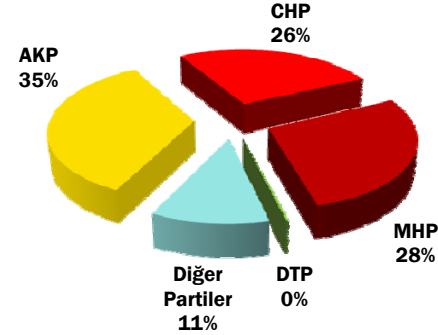
ortadakiler % 57,7

Küçük esnafların

% 24,4'ü

İlçe ve kasabalarda en fazla oturanlar % 32

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtebilmeli!

Çocuğumun istediği eğitimi alamamasından korkuyorum

Mahallenin Gençleri % 11,4

Yaklaşık 5,8 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl
mahallenin gençleri 10,6 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL
mahallenin gençleri 1194 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 25,5
mahallenin gençleri % 52,2

İnternete girenler

Türkiye % 28,4
mahallenin gençleri % 66,6

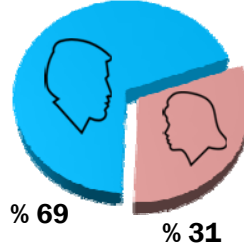
Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,3
mahallenin gençleri % 81,6

Başını örtenler

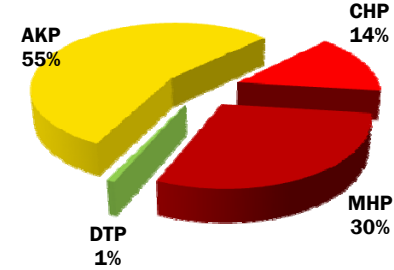
Türkiye % 71,2
mahallenin gençleri % 45,1

% 86'sı 24 yaşın altında

Öğrencilerin

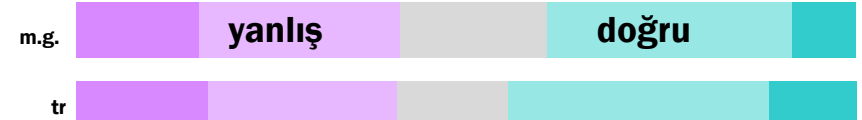
% 66'sı

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtmeli!

Kadınlar istiyorsa çocuk aldırabilir, kürtaj yaptırabilir!

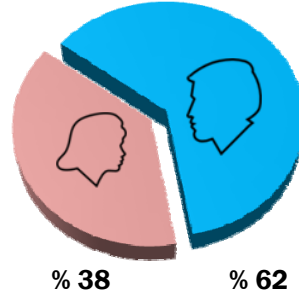

Dini Muhafazakârlar % 12,8

Yaklaşık 6,5 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl
dini muhafazakârlar 7,7 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL
dini muhafazakârlar 1039 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30
dini muhafazakârlar % 29,7

İnternete girenler

Türkiye % 28,4
dini muhafazakârlar % 13,9

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,4
dini muhafazakârlar % 57,9

Başını örtenler

Türkiye % 71,2
dini muhafazakârlar % 98

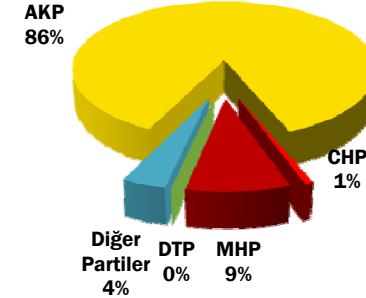

turban kullananların

% 34'ü

İstanbul'da yaşayanların

% 11'i

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtelmeli!

Hayat şartlarım son 5 yılda iyiye gitti.

Uzaktakiler % 9,4

Yaklaşık 4,8 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl

uzaktakiler 5,7 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL

uzaktakiler 643 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30,2

uzaktakiler % 14,6

İnternete girenler

Türkiye % 28,4

uzaktakiler % 7,2

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,3

uzaktakiler % 38,8

Başını örtenler

Türkiye % 71,2

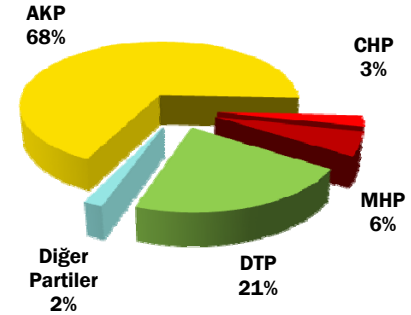
uzaktakiler % 96,3

% 55'i Kürt ve Zazalar

% 97'si üç doğu bölgesinde doğmuş

% 82'sinin annesinin okuma yazması yok

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtelmeli!

Gerektiğinde siyasi partiler kapatılmalıdır .

Kırsal Gelenekselciler % 15,8

Yaklaşık 8 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl

kırsal gelenekselciler 6,1 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL

kırsal gelenekselciler 656 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30

kırsal gelenekselciler % 10

İnternete girenler

Türkiye % 28,4

kırsal gelenekselciler % 2,1

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,4

kırsal gelenekselciler % 44,5

Başını örtenler

Türkiye % 71,2

kırsal gelenekselciler % 96,6

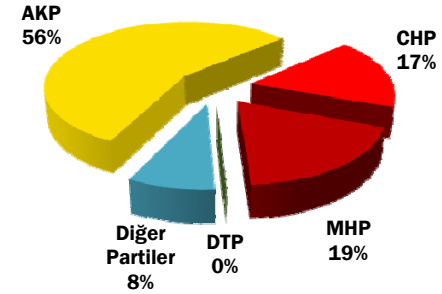

çiftçilerin

% 49'u

% 71,5'i kırsal kesimde yaşıyor

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtelmeli!

Türkiye'de geleneklerden kopuştan korkuyorum

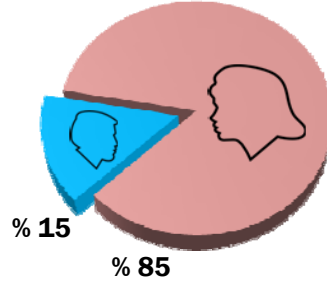

Hayata Tutunanlar % 11,7

Yaklaşık 6 milyon yetişkin

Ortalama eğitim süresi

Türkiye 7,2 yıl
hayata tutunanlar 5 yıl

Ortalama hane geliri

Türkiye 1125 TL
hayata tutunanlar 770 TL

Kitap okuyanlar

Türkiye % 30
hayata tutunanlar % 10,2

İnternete girenler

Türkiye % 28,4
hayata tutunanlar % 1,6

Gazete okuyanlar

Türkiye % 63,4
hayata tutunanlar % 26,9

Başını örtenler

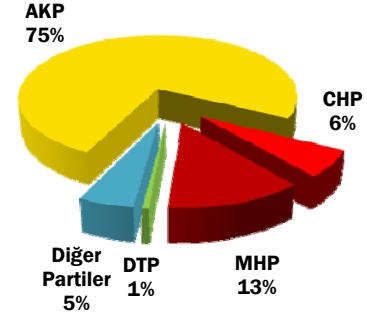
Türkiye % 71,2
hayata tutunanlar % 94,7

% 78,8'i ev kadını

% 74,4'ü kendi rızası dışında evlenmiş

% 87,4'ü kültürel etkinliğe hiçbir zaman gitmiyor

Hakim, Savcı, Polis, Öğretmen Başını Örtelmeli!

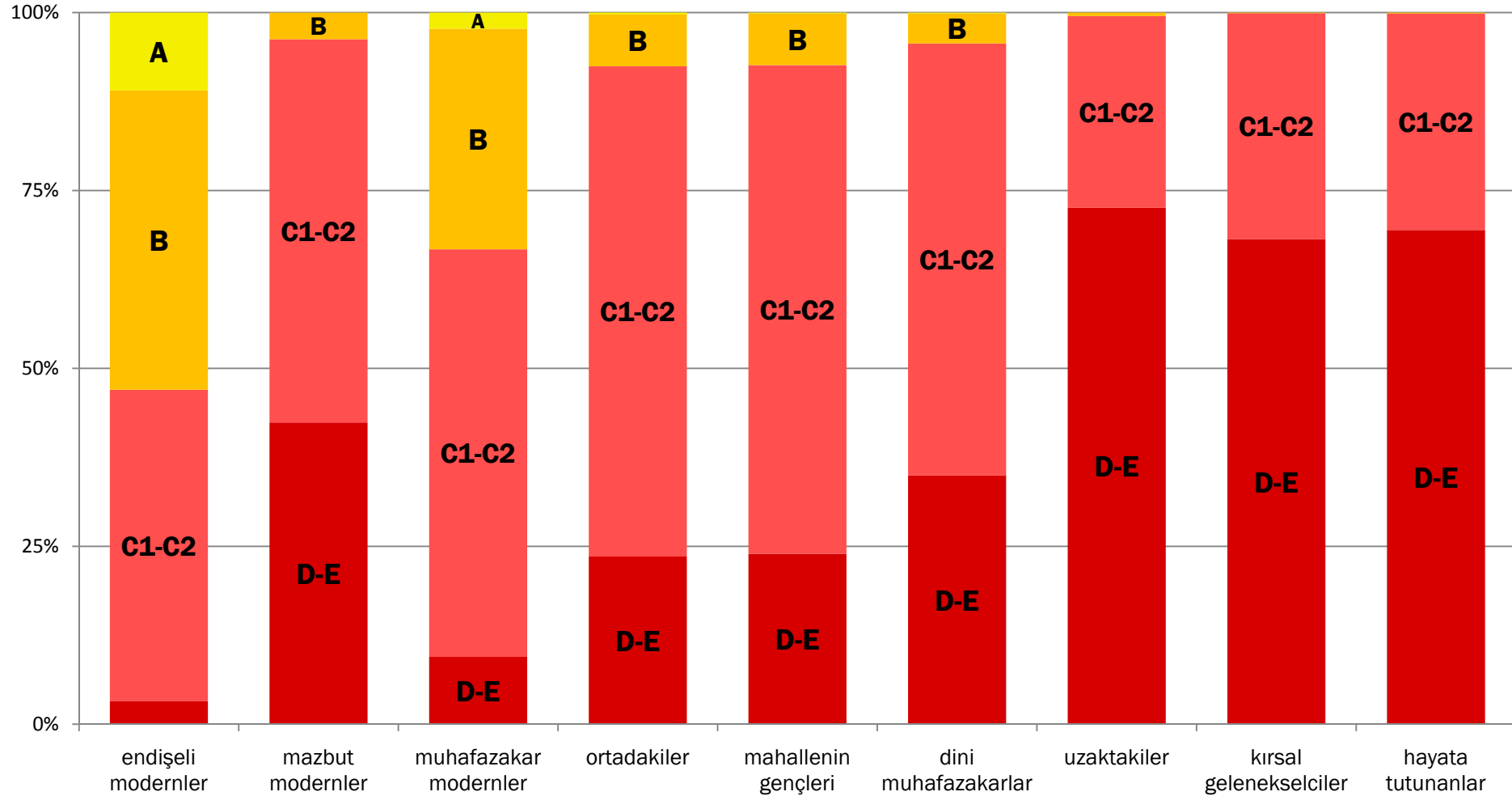
Can güvenliğimin tehlikeye girmesinden korkuyorum

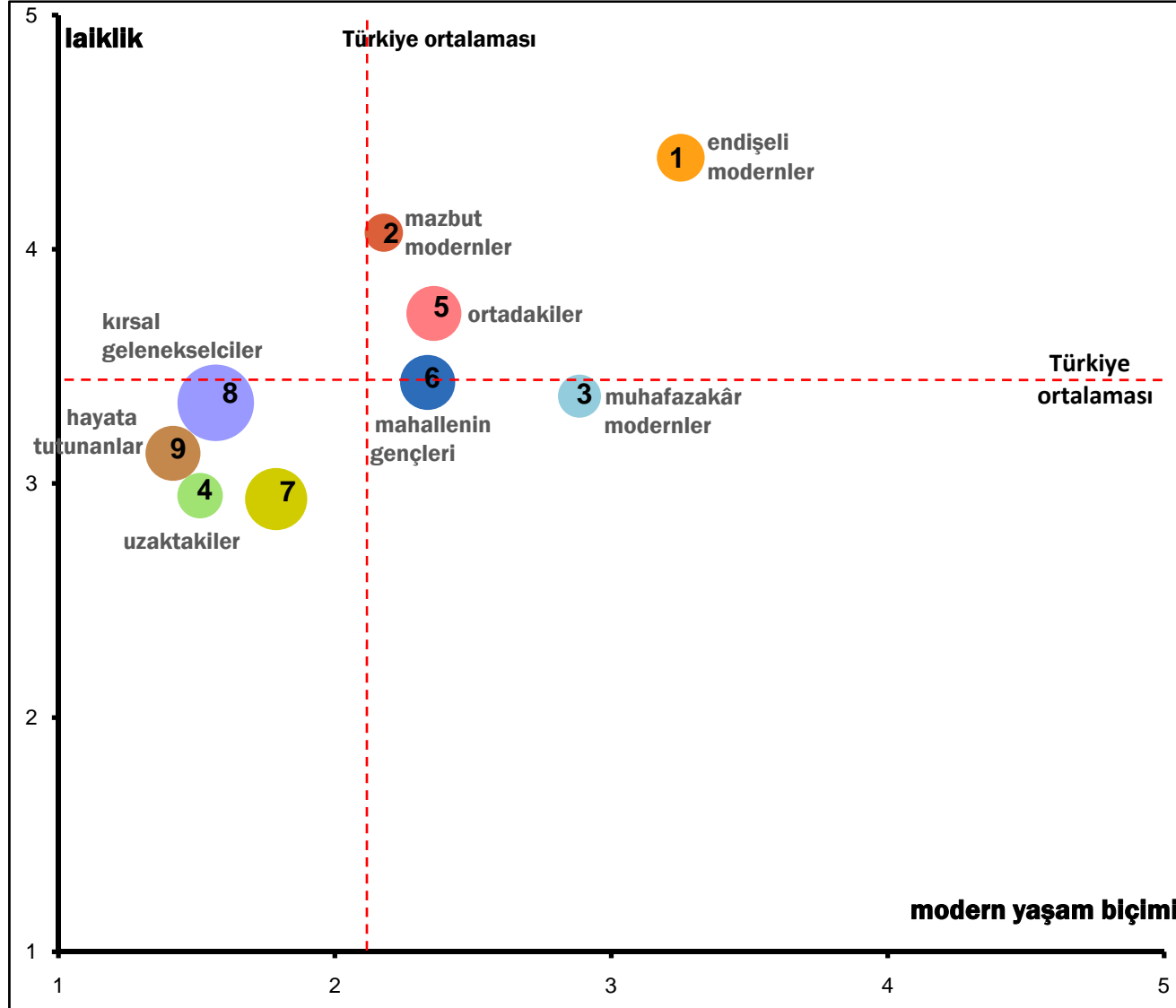
Araştırmanın Kapsamı

- Bu sunumla buzdağının suyun üstündeki kısmını göstermiŐ olduk.
- AraŐtırma yayınlanacak
- Pratik hayatta araŐtırma ne iŐinize yarar?

Hayat Tarzı Kümeleri ve SES Grupları

Laiklik ve Modern Hayat Ekseninde Hayat Tarzı Kümeleri

Sonuçlara Genel Bakış

- Günümüz gündelik hayatının karmaşıklığı ve ritmi içindeki Türkiye insanını anlamak için daha çok bilgiye, daha başka modellere ve çok disiplinli, çok boyutlu yeni bilimsel modellere ve yaklaşımlara ihtiyacımız var.
- *Biz Kimiz / Kültürel, Ekonomik ve Sosyal Hayat Tarzları Araştırması*'nin amacı yeni bir model yeni bir yaklaşımla bu bilgileri üretmeye yönelik bir çabadır.
- Değerlerdeki değişim hızı ile gündelik hayatın pratiklerindeki değişim hızı oldukça farklıdır. Bunun yanı sıra ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve siyasal iklim giderek kutuplaşmaya dayanmış durumdadır. Bir başka önemli unsur olarak, siyasal ve gündelik hayat düzleminde birbirinden neredeyse oldukça farklı modernlik anlayışı gözlenmektedir.
- Son 20 yıldaki bilimsel teorilerdeki gelişme ve değişimler göstermektedir ki bireyin algı ve tercihlerinin ancak % 10'u bilinçli karar alma süreçleri sonucunda oluşmaktadır. Bilinçaltındaki süreçlerin ağırlığı ise % 90'lardadır.
- Ülkemizde ise örneğin siyasal aidiyetlerin bile gazeteden gazlı içeceğe kadar birçok karar ve tercihi etkilediği gözlenmektedir. Bu örneklerin özellikle bu zaman aralığında yaşanmakta olan kutuplaşma ile beraber düşünüldüğünde çok daha fazla olduğu da açıktır.

Sonuçlara Genel Bakış - Değerler

BİREYSELLİK – KOLLEKTİVİSTLİK

- Bireysellik – kolektivistlik eksenindeki cevaplara bakıldığında, sorulara ait tüm tutumlarda toplumun olumlu tarafta bir tutuma sahip olduğu görülüyor. Türk insanının gözünde en önemli şey ailesi olarak ortaya çıkıyor. Aileyi ülke takip ediyor, sonra da “kendisi”. Daha sonra “komşu” ve daha da sonra “hemşeri” geliyor. Göçle beraber, geleneksel kültürümüzün içinde oldukça önemli olan “hemşerilik” ilişkilerinin çözülmekte oluşu bu sıralamadan da anlaşılıyor.

MUHAFAZAKÂRLIK – YENİLİKÇİLİK

- Kendi hayatı ile ilgili sorularda, şimdiye kadar ki genel kanaatin tersine toplum yenilikçi tarafta durmaktadır. Toplum, bireylerin kendi hayatları için yeni fikirlerin, yeni teknolojilerin ve yeni ürünlerin hayata katkısına inanmaktadır. Ülke hayatı ile ilgili sorularda ise duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerin üçü de eşit düzeylerde ve olumlu taraftadır.

YERELLİK – KÜRESELLİK

- Yerellik – küresellik eksenindeki cevaplara bakıldığında politik duruşun bu eksenindeki değerleri doğrudan etkilediği gözlenmektedir. Dünyanın çevre gibi reel sorunlarına taraf olma gereği, en yüksek oranda onay görüyor. Ekonominin daha fazla dışarıya açılması ilkesi de oldukça yüksek oranda onaylanıyor. Fakat yabancıların ülkemizden toprak satın alabilmesi ilkesi ise genel ortalama olarak destek bulmuyor.

ANTİLALİKLİK – LAİKLİK

- “Devlet laik olmalı” konusundaki tutum “din ve devlet işleri ayrı olmalı” konusundaki tutumdan daha fazla olumlu yandadır. Kamu çalışanlarının başını örtebilmesine toplum “örtebilirler” fikrinden yana birazcık daha fazla duruyorsa da ilk ve orta öğretimde kızların örtünmesine “örtmesinler” tarafında, hukuk sisteminde dinin rolüne ise daha güçlü olarak “hayır” tarafında tutum alıyor.
- Bu araştırmanın genel bulgusu olarak şunu söylemek mümkün: Laiklik sorularına cevaplara bakıldığında, bu konuda belirgin bir mutabakatın ve ortak tanımın olmadığı görülüyor.
- İkinci önemli bulgu ise faktör analizi yapıldığında ortaya çıkıyor. Faktör analizi sorulan çok sayıdaki soru arasındaki ilişkinin ölçülmesi sonucu aynı özelliği ölçen, birbiriyle ilişkili olan soruları bir araya getiriyor. Faktör analizi sonrası görülüyor ki laiklik soruları ve kadın sorunları üzerine olan sorular tek bir boyutta yani birbiriyle doğrudan ilişkili durumdadır. Laiklik ile kadın meselesinin tek ve aynı boyutta olması bu araştırmanın bir diğer genel ve önemli bulgusudur.

Sonuçlara Genel Bakış - Değerler

OTORİTERLİK – DEMOKRATLIK

- Otoriterlik-demokratlık eksenindeki sorular bireysel hayatlar ve ÷lke hayatı için iki ayrı düzlemde sorulmuştur. Cevaplara bakıldığında bireysel hayatları için oldukça demokrasi yanlısı cevaplar veren deneklerin (ya da bireysel hayatları için oldukça otoriter ve muhafazakâr cevapları veren deneklerin) ÷lke hayatına dair sorularda tam tersi tutum içinde oldukları gör÷lmüştür. Bu bulgu kendi başına, bu araştırmanın genel ve çarpıcı bulgularından birisidir. Daha sonraki değerlendirmelerde, bireysel hayatlar ve ÷lke hayatı olarak iki ayrı düzlemde sorulan sorular ve cevapları muhafazakâr – özgürlükçü (bireysel hayatlar düzlemi için) ve otoriter – demokrat (÷lke hayatı düzlemi için) olarak iki ayrı eksende kullanılmıştır.

Muhafazakârlık – Özgürlükçülük

- “Gelinin başının açık ya da kapalı olması benim için fark etmez” diyenler toplumda çoğunluktadır. Toplum bu konuda hoşgör÷lüdür.
- Damadın/gelinin farklı etnik köken, mezhep veya dinden oluşu meselesinde, toplum farklı etnik kökene olumlu bir tutuma sahip iken, farklı dine daha sert, farklı mezhepten oluşa biraz daha yumuşak ama ikisi de olumsuz taraftan bir tutuma sahiptir. Kızın/oğlun farklı cinsel tercihinin olabilmesi ise toplumun kabullenmeye ve hoş görmeye hazır olmadığı ve hatta oldukça sert bir olumsuz tutuma sahip olduğu konudur.

Otoriterlik – Demokratlık

- ÷lke hayatına dair otoriterlik – demokratlık sorularında, özellikle ilke olarak demokrasi konusunda oldukça net ve olumlu bir tutum gör÷lmektedir. Askerin yönetimi ele alması veya siyasi partilerin kapatılabilmesi konusunda da olumlu tarafta bir tutum ve kanaat söz konusudur.
- Her durum ve şartta ÷lke demokrasiyle yönetilmelidir fikrinde özel bir farklılık ya da ayrıştırmacılık gör÷lmemektedir fakat “Gerektiğinde partiler kapatılabilmeli” önermesine cevaben AKP seçmenin % 47’si, DTP seçmenin % 55’i olumsuz tutum almaktadır. Araştırmanın yapıldığı günlerde her iki partinin de kapatılma davaları gündemde olması bu konuda tutumdan da öte bir talep veya beklenti olarak da yorumlanabilir.
- Bir başka çarpıcı nokta, bireysel hayatlarında özgürlükçü tutum alanların ÷lke hayatı için otoriter tutum almaları, bireysel hayatları için oldukça muhafazakâr tutum alanların ÷lke hayatı için demokrat tutum almalarıdır.

Sonuçlara Genel Bakış

ALGILARI, BEKLENTİLERİ

- Erkekler kadınlara göre daha olumlu yönde algı ve beklentilere sahipler. 15-24 ve 25-34 yaş grubundakiler diğer yaş kümelerine göre daha olumlu bir algı ve beklentiye sahipler.

KORKULAR

Ülke ile İlgili Korkuları

- Ülke ile ilgili korkulara bakıldığı zaman en büyük oranda korkulan “kuraklık, hava kirliliği gibi sorunlar”. Daha sonraki sırada “ekonominin kötüye gitmesi” geliyor. Daha sonra da sırasıyla, “geleneklerden kopuş”, “bölünme”, “şeriat” geliyor. En az korkulan şey ise “AB’den dışlanma”.
- Kadınlar erkeklere göre biraz daha fazla oranda korkarken, yaş ilerledikçe korku azalıyor, yani genler daha fazla korkuyor. Tek istisna 25-34 yaş grubu ülke ile ilgili korkuları en az olan grup.

Bireysel Korkuları

- Bireyler için kendi adlarına en büyük korku “istediği eğitimi alamamak”. Toplumda hala kendi sıkıntılarını aşmanın en önemli anahtarı olarak eğitimin görüldüğünün bir başka tür ifadesi de bu. Daha sonraki korkular, parasız kalıp muhtaç olmak ve sosyal güvenliğini olmaması.

Sonuçlara Genel Bakış - Fikirler

KÜRT SORUNU, AZINLIKLAR, İDAM

- Kürt sorununun nedenleri olarak ne düşünüldüğü sorularının cevaplarına bakıldığında, Kürt sorunu öncelikle yabancı devletleri Kürtlerin kışkırtması sonucu olarak görülüyor. Toplumun % 80'i Kürt sorunu olarak yabancı devletleri işaret ediyor. Daha sonraki neden olarak Kürtlerin ayrı devlet kurmak istemeleri ve daha da düşük oranda devletin Kürtlere farklı davranmasından dolayı sorunun çıktığı kanaati var.
- Devletin Kürtlere farklı davranmasını sorun olarak görenler aynı oranda iken (% 33) , yabancı devlet kışkırtması diyenler (% 87 oranında “doğru” ve “kesinlikle doğru” denilmiş iken şimdi % 80), Kürtlerin ayrı devlet kurmak istemesinden dolayı diyenler azalmıştır (% 75 oranında “doğru” ve “kesinlikle doğru” denilmiş iken şimdi % 66). Toplumun Kürt sorununun nedenleri olarak meseleye bakışında önemli bir değişiklik olmadan devam ettiği söylenebilir.

ULUSLARARASI BİRLİKLERE BAKIŞ

- Fikirler bölümünde deneklere Türkiye'nin Avrupa Birliğine veya Müslüman devletlerden veya Türki devletlerden birlik oluşturması ya da üye olması ile ilgili fikirleri soruldu. Üç tür birlikte toplumda genel olarak olumlu karşılanıyor. Avrupa Birliği ve Türki devletler ile birlik Müslüman devletlere göre biraz daha olumlu karşılanıyor.
- Fakat farklı demografik veya toplumsal kümelerle göre bakıldığında toplumdaki ayrılıklar daha belirgin olarak görülebiliyor. Örneğin Avrupa Birliğine olumlu bakış kadın ve erkeklerde aynı oranda ama Türki devletler ve Müslüman devletlerle birliğe erkekler kadınlara nazaran daha olumlu bakıyor.
- Ülkemizde çok tartışılan AB'ye üyeliğe yandaşlık konusunda da rakamlar dikkat çekicidir. Toplumun % 63,5'i AB üyeliğine taraftardır.

MEDYAYA BAKIŞ

- Toplumda medyanın varlığı ve fonksiyonunun tanımı üzerinde genel bir mutabakat var. Toplum çok büyük oranda “gazetelerin siyasi iktidarın yanlışlarını yazmaları, halkı bu konuda bilgilendirmeleri demokrasinin gereğidir” diyor.
- Fakat neredeyse aynı oranlarda toplum, bazı gazetelerin menfaatleri için halka yanlış bilgi veriyorlar fikrinde.
- Gazetelerin birbirinden farkı yok, hepsi aynı fikri “ne doğru ne de yanlış” noktasında.